

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓
เขตบางบอน

จัดทำโดย นายสุพน วรรณรัตน์

ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
สังกัด ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางบอน

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๓
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘

๑. ชื่อเรื่อง การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน

๒. หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการนำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ คือ นโยบาย “มหานครแห่งความสุข” ประกอบกับการนำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๗๕) ประเด็นยุทธศาสตร์ “มหานครประชาธิปไตย” เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนากรุงเทพมหานครให้บรรลุวิสัยทัศน์ในปี พ.ศ. ๒๕๗๕ ให้เป็น “มหานครแห่งเอเชีย”

สถานการณ์ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุมักถูกบุตรหลานหรือคนในครอบครัวทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวตามลำพังขาดการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งทางกาย เช่น โรคสมองเสื่อม โรคเบาหวาน โรคเกาต์ โรคไขมันในเส้นเลือด และปัญหาสุขภาพทางจิต เช่น โรคซึมเศร้า โรคหวาดกลัว แนวนอนที่กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องใช้ทั้งบุคลากรและงบประมาณในการดูแลและรักษาผู้สูงอายุยิ่งทวีมากขึ้น ซึ่งความพร้อมในการดูแลและให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุยังมีข้อจำกัด ทั้งด้านการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และเงินสวัสดิการต่างๆ ความไม่พร้อมดังกล่าวย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การพัฒนาไม่บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ได้

ชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เกิดจากการรวมตัวกันของผู้สูงอายุในชุมชน เริ่มแรกมีสมาชิก จำนวน ๕๐ คน ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน ๑๕๐ คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุเหตุผลที่ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจในการเสนอผลงานครั้งนี้มีเหตุผลอยู่ ๒ ประการ ดังนี้

๑. ปัญหาการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุในชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน และชุมชนต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่ายังมีความอ่อนแอ เนื่องจากมีหน่วยงานดูแลรับผิดชอบหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานแพทย์ สำนักงานมัย และสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ทำให้ชมรมเกิดความสับสนอันเกิดจากความไม่ชัดเจนของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรง ประกอบกับการที่ชมรมไม่มีกฎระเบียบสำหรับใช้เป็นกฎ กติกา หรือข้อตกลงอยู่ร่วมกันของสมาชิกจึงทำให้การบริหารจัดการชมรมเป็นไปอย่างอิสระตามขีดความสามารถของแต่ละชมรมกรรมการชมรมเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลเฉพาะกลุ่ม สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นกรรมการชมรม ไม่มีการกำหนดระยะเวลาดำรงตำแหน่งไม่มีการประชุมสมาชิกชมรม และมักจัดกิจกรรมเฉพาะวันสำคัญๆ เช่น วันสงกรานต์ วันแม่ วันพ่อเท่านั้นซึ่งสาเหตุต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครยังไม่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. จากการสัมมนาและศึกษาดูงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุโดยสำนักพัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๑๑-๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะการศึกษาดูงานโรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ ณ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลประดู่แกมอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และโรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ ณ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการศึกษาดูงานสถานที่ดังกล่าว พบว่ามีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน มีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ มีประธานหรือผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุเป็นแกนนำที่มีบทบาทในการประสานงานและรังสรรค์กิจกรรมต่างๆ และมีทีมวิทยากรจิตอาสาจากครูที่เกษียณอายุราชการวิทยากรจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในลักษณะเครือข่ายสังคม เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลในพื้นที่ และมีการบริหารจัดการตามหลัก ๕ ก ได้แก่

๑. กลุ่ม ต้องสร้างการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ แกนนำ คณะทำงาน และกลุ่มผู้เรียน
๒. กรรมการ เป็นตัวแทนทำหน้าที่บริหารจัดการ ซึ่งมาจากการคัดเลือกของสมาชิก
๓. กติกา มีข้อตกลงร่วมกัน เห็นพ้องต้องกัน มีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน
๔. กองทุน การขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างมั่นคง
๕. กิจกรรม ชั้นแรกจะเน้นกิจกรรมในการแก้ปัญหาต่างๆ เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้นจึง

เคลื่อนไปสู่กิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ มีการกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจนโดยจะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ ๑ วัน ผู้สูงอายุจะมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุประกอบการเรียน และอาหารกลางวันมาด้วยตนเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุทั้งสองแห่ง พบว่าผู้สูงอายุต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมทุกวัน เนื่องจากจะได้มาพบเพื่อนๆ และวิทยากร ผู้สูงอายุมีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ โดยเฉพาะการร้องเพลง จากการสังเกตพบว่าผู้สูงอายุทุกคนสามารถร้องเพลงตามที่ทางโรงเรียนฯ กำหนดได้ทุกคน

เพื่อให้เห็นภาพความแตกต่างการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยก้านมัน ๓ และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุฯ จังหวัดเพชรบูรณ์จึงขอสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบดังนี้

ชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยก้านมัน ๓	ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุฯ
๑. ไม่มีกฎ ระเบียบ	๑. มีกฎ ระเบียบชัดเจน
๒. กรรมการมาจากการแต่งตั้งไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง	๒. กรรมการมาจากการคัดเลือกของสมาชิกมีวาระการดำรงตำแหน่ง
๓. ไม่มีการประชุมสมาชิกชมรม	๓. มีการประชุมสมาชิกชมรมเป็นประจำทุกเดือน
๔. ชมรมไม่มีการจัดตั้งกองทุน	๔. มีการจัดตั้งกองทุน
๕. ไม่มีแผนดำเนินการ	๕. มีแผนดำเนินการ
๖. จัดกิจกรรม เฉพาะวันสำคัญๆ	๖. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๑ ครั้ง/สัปดาห์
๗. ไม่มีเครือข่ายสนับสนุนการจัดกิจกรรม	๗. มีเครือข่ายสนับสนุนการจัดกิจกรรม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชอยก้านันแมน ๓ เขตบางบอน ให้มีการดำเนินงานที่เข้มแข็งและยั่งยืนโดยนำความรู้ที่ได้จากการสัมมนาศึกษาดูงานมาเป็นรูปแบบของดำเนินการ ด้วยเล็งเห็นถึงศักยภาพผู้สูงอายุซึ่งถือว่าเป็นปุชนิยบุคคล เป็นภูมิปัญญาสำคัญของชาติ สมควรที่จะได้รับการพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีแนวทางที่ผู้ศึกษานำเสนอนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์เชิงรับที่เน้นการรักษาพยาบาล และการให้สวัสดิการ ซึ่งถือว่าเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุ มาเป็นกลยุทธ์เชิงรับหรือการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการและมีเจ้าหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงให้การแนะนำ และประสานงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งวิธีนี้จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้การมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าซึ่งจะสามารถลดภาระงบประมาณในด้านการรักษาพยาบาล ลดจำนวนผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ และลดงบประมาณในการจัดสวัสดิการต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจะเป็นแรงจูงใจให้ชุมชนอื่นๆ ได้มีการจัดตั้งหรือพัฒนาชมรมผู้สูงอายุของตนเองให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่จะสามารถขับเคลื่อนนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กรุงเทพมหานครให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน

๑. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุชุมชนชอยก้านันแมน ๓ เขตบางบอน
๒. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุชุมชนชอยก้านันแมน ๓ เขตบางบอน
๓. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมาชิกชมรมผู้สูงอายุชุมชนชอยก้านันแมน ๓ เขตบางบอน

๔. เป้าหมาย

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุชุมชนชอยก้านันแมน ๓ เขตบางบอน จำนวน ๑๕๐ คน มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๕.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวงจรการบริหารงานคุณภาพ

วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) หรือ Deming Cycle ของ Dr. William Edward Deming (ที่มา : <http://www.oknation.net> เข้าถึงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘) มาใช้ขับเคลื่อนสำหรับการปฏิบัติงานของคน นิยามของ PDCA มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

P (Plan) คือ การวางแผน หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ซึ่งการทำงานเราต้องรู้ว่า เราจะให้ใครทำ (Who) ทำอะไร (What) ทำที่ไหน (Where) ทำเมื่อไหร่ (When) ทำอย่างไร (How) ภายใต้งบประมาณเท่าไร (How much) ให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Purpose) การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะการดำเนินงาน การวางแผนช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

D (Do) คือ ปฏิบัติตามแผน หมายถึง การดำเนินการตามแผน ประกอบด้วย การมีโครงสร้างรองรับการดำเนินการ (เช่น คณะกรรมการ หรือหน่วยงานของคณะ) มีวิธีดำเนินการ (เช่น มีการประชุมคณะกรรมการ) และมีผลของการดำเนินการ (เช่น สถิติของผู้ใช้บริการในแต่ละปี)

C (Check) คือ ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การประเมินแผน ประกอบด้วย การประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้นๆ ซึ่งลักษณะของการประเมินตนเองจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ยุ่งยากซับซ้อน

A (Act) คือ ปรับปรุงแก้ไข หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน ประกอบด้วย การนำเสนอผลประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุง หรือพัฒนา สิ่งที่อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการในปีต่อไป

๕.๒ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ ได้รวบรวมผู้ให้นิยามของ “การมีส่วนร่วม” และสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ (อ้างถึงใน เอกวิทย์นวลเศรษฐ. การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางผังชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนโพธิ์โมสต์ และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา เขตบางขุนเทียน. ภาควิชาการออกแบบและวางผังเมือง. มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๔)

นเรศ สงเคราะห์สุข (๒๕๔๑ : ๒๕๓) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย (ศึกษาชุมชน) การวางแผน การตัดสินใจดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. ๑๙๘๑ : ๖) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
๒. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
๓. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยการสร้างโอกาสให้สมาชิกชุมชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค การมีส่วนร่วมของประชาชนกิจกรรมพัฒนาไม่ใช่กระทำโดยประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ได้จัดทำขึ้น และหมู่บ้านหรือชุมชนมีกิจกรรมและวิธีดำเนินงานของตนเองอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองได้ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำหรับกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนพัฒนาชุมชนในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัย ในการดำรงชีวิตของตนเอง นอกจากนี้การกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนร่วมกันก็เป็นการมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาตามแผนงานโครงการดังกล่าว และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุม ประเมินโครงการของชุมชน ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการมีส่วนร่วมแบบตัวแทนหรือเป็นไปได้โดยการได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

๕.๓ แนวคิดคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต องค์การยูเนสโก (UNESCO ๑๙๙๓ : ๘๙) ได้นิยามคำว่าคุณภาพชีวิตไว้ในชุดฝึกอบรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดี และความพึงพอใจในความต้องการของมนุษย์ในสังคม และได้นิยามโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตว่าเป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยผู้เรียน ชุมชน ได้รับความรู้ เจตคติ ค่านิยม และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิต ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคม และระดับความพึงพอใจ ในความต้องการของมนุษย์ ในด้านความมั่นคงปลอดภัยทางเศรษฐกิจ สุขภาพ การใช้สติปัญญา การทำงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวิตครอบครัว และชีวิตในชุมชน (สุพน วรณรัตน์. คุณภาพชีวิตของครอบครัวแรงงานนอกระบบในชุมชนแออัด : ศึกษากรณีครอบครัวผู้ประกอบการอาชีพทำเครื่องประดับเงิน และครอบครัวผู้ประกอบการอาชีพทำรองเท้าในชุมชนวัดน้อย เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.๒๕๕๑)

๕.๔ แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analisis)

ฮัลเบิร์ตฮัมฟรี ผู้คิดค้นแนวคิด SWOT Analisis ได้ให้ความหมายว่า เป็นเครื่องมือพื้นฐานสุดในการวิเคราะห์กลยุทธ์ ใช้กันแพร่หลาย มักพบในทุกแผน เป็นเครื่องมือเชิงบริหาร/จัดการเพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์กรซึ่งเป็นรูปแบบของการบริหาร/จัดการเชิงกลยุทธ์ โดย SWOT ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ทรัพยากร (สิ่งแวดล้อมภายใน) และสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวองค์กร เพื่อค้นหาสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑.Strengths (S) หมายถึง สิ่งที่เป็นจุดแข็งขององค์กร เช่น สถานะทางการเงิน แข็งแกร่ง ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ บุคลากรมีคุณภาพ มีความโดดเด่นด้านตัวสินค้า มีเครือข่ายการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุม

๒.Weakness (W) หมายถึง สิ่งที่เป็นจุดอ่อนขององค์กร เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับตัวแทนจำหน่ายไม่ค่อยราบรื่น ต้นทุนการผลิตสูงกว่าคนอื่น และสิ่งตรงข้ามกับจุดแข็งข้างต้น เป็นต้น

๓.Opportunity (O) หมายถึง สิ่งที่เป็นโอกาสหรือแนวโน้มที่ดีต่อองค์กร โดยภาวะโอกาสจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายนอกเป็นหลัก สภาพเศรษฐกิจขาขึ้น แนวโน้มราคาน้ำมันลดต่ำ ลูกค้านำเข้าเริ่มยอมรับแนวคิดใหม่ที่ตรงกับบริษัท เป็นต้น

๔.Threats (T) หมายถึง ภาวะคุกคามที่มาจากภายนอก และมักจะตรงกันข้ามกับ Opportunity เช่น สภาพเศรษฐกิจขาลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจ กลุ่มลูกค้าและซัพพลายเออร์มีอำนาจต่อรองมากขึ้น หรือพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปในทิศทางที่เป็นผลต่อบริษัท เป็นต้น

S=Strengths จุดแข็ง	O = Opportunity โอกาส
๑.	๑.....
๒.	๒.....
๓.....	๓.....
W=Weakness จุดอ่อน	T = Threats อุปสรรค
๑.	๑.....
๒.	๒.....
๓.....	๓.....

จะสังเกตว่า Strengths (S) และ Weakness (W) นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ส่วน Opportunity (O) และ Threats (T) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร (External Environment) ที่มีอิทธิพลกับตัวองค์กรมากและมักจะอยู่เหนือการควบคุมขององค์กร ซึ่งองค์กรไม่สามารถทำอะไรได้มากนักแต่ถ้าองค์กรสามารถจับกระแสสิ่งเหล่านั้นได้ก็สามารถที่จะปรับตัวได้ทันและเหมาะสมกับสถานการณ์ เทคนิค SWOT ถึงแม้จะเป็นเทคนิคที่ใช้ในการบริหารจัดการ แต่ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับชุมชนได้ โดยเฉพาะกับการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยและคนในชุมชนต้องร่วมวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน วิเคราะห์ถึงโอกาสและภาวะคุกคามที่มีต่อชุมชนนั้นๆ ก็จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยหรือดำเนินการในขั้นต่อไป(ชอบ เข้มก๊อตและ โกวิทย์ พวงงาม.การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์:กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๗)

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรอบแนวทางการดำเนินการ

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดที่ได้เสนอมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน โดยมุ่งหวังว่าจะสามารถพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยก้านมัน ๓ เขตบางบอน โดยสอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการให้คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุไว้ในกระบวนการพัฒนาครั้งนี้ ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยก้านมัน ๓ เขตบางบอนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุในชุมชนอื่นๆ ในระยะต่อไป โดยมีกรอบแนวทางการดำเนินการดังนี้

๑. ศึกษารายละเอียดแนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยก้านมัน ๓ เขตบางบอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ประเมินความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analisis) มาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน ได้ดังนี้

<p style="text-align: center;">S=Strengths จุดแข็ง</p> <p>๑. ผู้ศึกษามีสัมพันธภาพอันดีกับชุมชนและชมรมผู้สูงอายุ ๒. ชุมชนมีสถานที่ อุปกรณ์ สำหรับจัดกิจกรรม ๓. มีเครือข่ายวิทยากรให้การสนับสนุน เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ครูเกษียณอายุราชการในชุมชน ๔. คณะกรรมการชุมชนและคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ มีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ๕. คณะกรรมการชุมชนสามารถนำงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาชุมชนมาช่วยในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุได้</p>	<p style="text-align: center;">O = Opportunity โอกาส</p> <p>๑. แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๗๕) ประเด็น “ยุทธศาสตร์มหานครประชาธิปไตย” ๒. แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. (๒๕๕๖-๒๕๖๐) และนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) นโยบาย “มหานครแห่งความสุข” ๓. การตื่นตัวของประชาชนในการดูแล และรักษาสุขภาพ</p>
<p style="text-align: center;">W=Weakness จุดอ่อน</p> <p>๑. ผู้ศึกษามีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงอาจไม่มีเวลาในการร่วมกิจกรรมได้ตามกำหนด ๒. ไม่มีงบประมาณสนับสนุนวิทยากร จึงอาจไม่ได้รับความร่วมมือจากวิทยากร หรือวิทยากรไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด ๓. ขนาดของพื้นที่จัดกิจกรรมคับแคบ ไม่เพียงพอต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม</p>	<p style="text-align: center;">T = Threats อุปสรรค</p> <p>๑. ประชาชนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม ๒. ช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรมอาจเกิดปัญหาทางธรรมชาติ เช่น ฝน ลมพายุ เป็นต้น</p>

จากการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ พบว่าปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนและเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมนี้ เกิดจากผู้ศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบมาก เช่น การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้พิการ ทุนประกอบอาชีพ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน และหน้าที่อื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งการจัดกิจกรรมครั้งนี้ไม่ใช้งบประมาณในการดำเนินการ จึงอาจมีปัญหาค่าใช้จ่ายหรืออุปสรรคในกรณีที่ต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งขนาดของพื้นที่ในการจัดกิจกรรมอาจคับแคบหากมีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก และในช่วงระยะเวลาจัดกิจกรรมอาจประสบปัญหาลมพายุ หรือฝนตกเกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตามโอกาส และจุดแข็งที่จะสนับสนุนกิจกรรมนี้ให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เกิดการตื่นตัวในการดูแลและรักษาสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับแผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร และนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งจุดแข็งซึ่งเป็นปัจจัยภายในอันเนื่องมาจากสัมพันธภาพของผู้ศึกษากับคณะกรรมการชุมชนและคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และความสามารถในการประสาน

เครือข่ายวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ ในขณะที่ชุมชนมีงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาชุมชน รวมทั้งผู้ศึกษาสามารถให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการเขตให้ปฏิบัติงานแทนในกรณีที่ผู้ศึกษาไม่อยู่หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ส่วนปัญหาสถานที่จัดกิจกรรมคับแคบ และอาจมีปัญหาดูแลรักษา เช่น ลม ฝน ผู้ศึกษาสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานที่ และเน้นจัดกิจกรรมในร่มหากเกิด ลม ฝน ซึ่งโอกาสและจุดแข็งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่จะสามารถลดจุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค ที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมลงได้ ทำให้การจัดกิจกรรมนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. จัดประชุมกรรมการชุมชนกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายจากหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียนฝึกอาชีพ ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สถานีตำรวจในพื้นที่ รวมทั้งภาคเอกชนที่สนใจ เพื่อชี้แจงแนวทางการจัดโครงการและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ โดยกำหนดหลักสูตรจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรม/สัปดาห์ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

๓. จัดทำโครงการ เสนอผู้อำนวยการเขตเพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงการ

๔. ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด

๔.๑ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนด

๔.๒ ประสานผู้นำชุมชนเพื่อเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และประสานวิทยากรบรรยายให้ความรู้ เช่น

กิจกรรมตรวจสุขภาพ ประสานศูนย์บริการสาธารณสุขเป็นวิทยากร กิจกรรมออกกำลังกายประสานผู้นำศูนย์การเรียนรู้ด้านกายภาพเป็นวิทยากร

กิจกรรมธรรมะประสานพระสงฆ์เป็นวิทยากร

กิจกรรมนันทนาการประสานครูจิตอาสาเป็นวิทยากร

กิจกรรมฝึกอาชีพและภูมิปัญญาประสานศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนเป็นวิทยากร และผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาเฉพาะด้านเป็นวิทยากร

กิจกรรมความรู้วิชาการ/ด้านสังคม ประสานครูเกษียณอายุราชการ และหรือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนเป็นวิทยากร

๔.๓ ดำเนินการตามหลักสูตร ที่กำหนดให้ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาจิตใจ ร่างกาย สังคม และเศรษฐกิจ ตามระยะเวลา เช่น

ด้านจิตใจ กิจกรรมธรรมะ กิจกรรมนันทนาการ (ร้องเพลง) กิจกรรมรำวงย้อนยุค

ด้านร่างกาย เช่น กิจกรรมตรวจสุขภาพ การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านสังคม เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

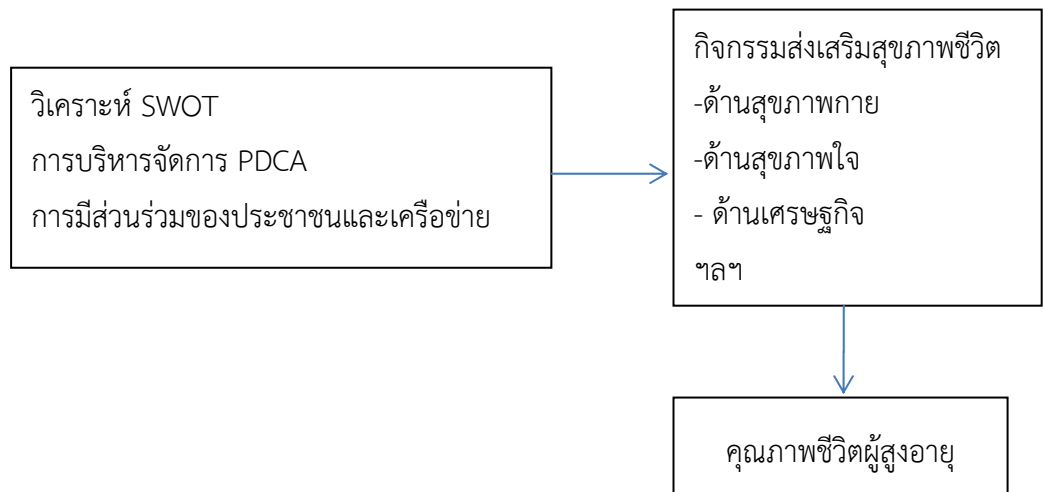
ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมการฝึกอาชีพ การถ่ายทอดภูมิปัญญา

๕. ติดตามและประเมินผล

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

๑. คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓
๒. สมาชิกชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓
๓. คณะกรรมการชุมชนซอยกำนันแมน ๓
๔. วิทยากรบรรยายให้ความรู้

กรอบแนวคิดการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน

แผนการดำเนินการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน

ขั้นตอนดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ			
	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. ศึกษารายละเอียดแนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชน ซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ประเมินความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม	⇔			
๒. จัดประชุมกรรมการชุมชนกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายจากหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียนฝึกออาชีพ ศูนย์บริการ สาธารณสุข ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สถานีตำรวจในพื้นที่ รวมทั้งภาคเอกชนที่สนใจ	⇔			
๓. ขั้นตอนจัดทำโครงการ จัดทำโครงการ เสนอขอความเห็นชอบ อนุมัติโครงการ	✕			
๔. ดำเนินกิจกรรมตามกำหนด ๔.๑ ประชาสัมพันธ์ ๔.๒ เตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วิทยากร ๔.๓ ดำเนินการตามแผน	⇔ ⇔		←————→	
๕. ติดตามและประเมินผล แบบประเมินความพึงพอใจ การสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม การตรวจสอบสุขภาพผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ก่อน-หลัง)			←————→	⇔ ⇔

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน- ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘

๘. แนวทางการติดตามประเมินผล

๘.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output)และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)

ระดับผลผลิต (Output)

๑. ชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ มีกิจกรรมดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง/สัปดาห์

๒. เกิดเครือข่ายพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๓ เครือข่าย

ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

๑. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจ ร้อยละ ๑๐๐

๒. ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีสุขภาพดีขึ้น ร้อยละ ๑๐๐

๘.๒ วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล(สำเร็จ)

๑. ประเมินความพึงพอใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม/แบบสอบถามความพึงพอใจ

๒. สังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม/บันทึกการสังเกต

๓. ตรวจสอบสุขภาพของผู้ร่วมกิจกรรม(ก่อน-หลัง ร่วมกิจกรรม)/บันทึกตรวจสอบสุขภาพ

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ หากการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุชุมชนซอยกำนันแมน ๓ เขตบางบอนประสบความสำเร็จ กรุงเทพมหานครควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกชุมชน

๙.๒ กรุงเทพมหานครควรศึกษาการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนในลักษณะเช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

๙.๓ กรุงเทพมหานครควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สำนักงานเขตดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้สำนักงานเขตรายงานผลปฏิบัติงานภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม และนำข้อมูลที่ได้รับมาประมวลผลเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไป